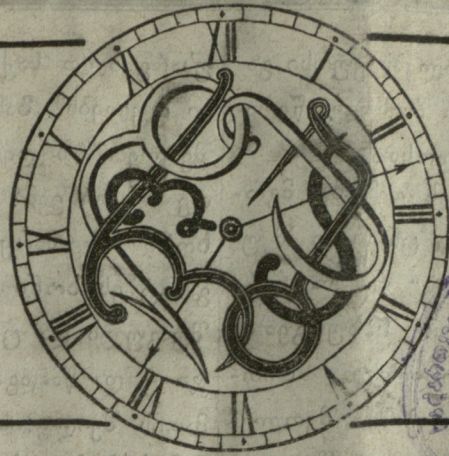

გაზეთის ფასი

გაზეთის ფასი: ერთი წლით — ექვსი მან., ნახევარი წლით — სამი მან., სამი თვით — ერთი მან. და ხუთმეტო შუარი, ერთი თვით — სამი აბაზი.

წერილები ამ ადრესით უნდა გამოგზავნონ: Въ Труды, въ редакцію газеты „Труды“.

ხელის-მოწერა

თფილისში: მაზეთის „ლორეანის“ კანტორაში. შუთისში: ანტ. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში.

გაზეთი შემდეგი ადრესით უნდა დაიბაროს: Въ Труды, въ контору газеты „Труды“.

რედაქცია: ძველი ინსტიტუტის ქუჩაზე, სოლომონ მირიანაშვილის სახლში.

ქანტორა: ივანოვის ბიბლიოთეკაში, სასახლის მედინაზე, შაბურგის სახლში.

შინაარსი

საქართველო:

წერილი ამბობს — „ლორეანის“ კორესპონდენტია: ხონიდან — წიგნი რედაქტორთან — რუსეთი: წერილი ამბობს — უცხო ქვეყნები: საფრანგეთი — ნარევი — განცხადებანი.

შელოცვაში: ოთხმოცდა სამეტი, რომანი შიქ. ჰიუგოსი.

განცხადება

თფილისის სამაჟრო ბანკისა

თფილისის საეკონომიკური სამმართველო აცხადებს საყოველთაო საცნობარ, რომ ბანკი 11 იანვრიდან 1874 წ., ცვლილების მოხდენამდე, ასის თავზედ შემდეგის ზომით იღებს და იხდის სარგებელს:

იღებ:

(1) სესხზედ იმ სარგებლიან ქაღალდებში,

ა.) რომელთაც სახელმწიფო ბანკში იღებენ:

- სამი თვით 6 %
ექვსი თვით 7 %

ბ.) რომელთაც სახელმწიფო ბანკში არ იღებენ:

- სამი თვით 7 1/2 %
ექვსი თვით 8 %

ველტონი

ოთხმოცდა-სამეტი

რომანი

მიქტორ ჰიუგოსი

ტურგის სასახლე თან ორივე გემოარ მხარე მთლიანად მომზადებული გაატარა. მეთრე დღეს იერში უნდა დაეწყოს. ლანტენას ღამე არ დაუძინია; მან მოახდინა სხვა და სხვა განკარგულება, თავის ხელით მუშაობდა, და ამხნეველად ის თავის სალდათებს. ტურგს ყველა მხრით მაგარი ქვის კედელი და რკინის კარები ჰქონდა, ასე რომ შიგნით სახლში შესვლა შეუძლებელი იყო; ან უნდა დაეგრიათ, ან უნდა დაეწვათ სახლი. ბუფანს არც ერთ და არც მეორე არ უნდოდა. იმას ყმაწვილების დახსნა უნდოდა. როგორ უნდა დებოდა სამი უმანკო ყმაწვილი, რომელნიც ერთი იმის ბატალიონისაგან იყვნენ ნაშეიღვნი? ეს იყო იმის მიზეზი, რომ ამდენი ხანი ვერ აღო ეს სასახლე და ვერ დამოკრძალია ის ცხრამეტე კაცი და ლანტენა, რომელიც იქ იყვნენ შემწყვედელი. იმან მოიხმრა თავის თანაშემწე და მისცა ბრძანება, ისეთი მაღალი კიბე ეშენებინათ, რომ სასახლის მესამე ეტაჟს შესწვდნოდა. იმ ცეცხლი წაუკიდეს, ამ კიბეს მიეღება, კაცებს შეეგზავნი ფანჯრიდან და იმ სამ ყმაწვილს დაეისხნო, ჰტიკრობდა ბუფანი.

მეორე დღეს, როცა დანიშნულმა საათმა მოაწია, სიმუდამა მელოდეს უბრძანა, დოლი დაეკრა. ამის პასუხად, სასახლიდან ბუკის ხმა მოესმა და ერთი კაცი სახურაზე გამოვიდა. სიმუდანი თვითი ხელსახოცით მიუახლოვდა კედელს, ასწია თავი და მაღალი ხმით სთქვა: — ძოწკში დამწყვედული კაცებო! მიცნობთ მე ერთმა ხმამ პა უბნ გასცა: გიცნობთ. — მე რესპუბლიკისაგან ვარ გამოგზავნილი. — შენ ძველი პატრი ხარ. — მე ვარ საზოგადოების დამცველი კომიტეტის დელეგატი; კანონის წარმომადგენელი ვარ. — შენ მოლაღატე ხარ.

- 2.) სვეცილოურს ხელად მიბარებულ ფულში. სარგებლიან ქაღალდებით და ვექსილებით უზრუნველყოფილს 7 %
3.) ვექსილების დაცვლაში: სამი თვით 8 %
სრა თვით 8 1/2 %
4.) საქონლის გირაოში: რომელიც მოტანილია 9 %
რომელიც გზავია 10 %

იხდის

- 1.) ხელად მიბარებულ ფულში 5 %
2.) შესანახად მიბარებულში
ა.) მოთხოვნადის 5 %
ბ.) ექვსი თვით 5 %
გ.) მთლიანად 6 %
დ.) წელიწადზე მეტის ვადით მიბარებულში — სამართველოსთან მორიგებით.
სამთავროდ შესანახი ფული მიიღება: ყველა კერძობითი პირისაგან, მოვარე საზოგადოებათაგან და კამპანიებისაგან, ეკლესიებისა და მონასტრებისაგან, სახაზინო და საზოგადოებრივ დაწესებულებათაგან, — ას მანეთზედ არა ნაკლები.
ბანკში შენახული ფულების ბილეთები, ფინანსთ-მინისტრის განკარგულების თანხმად, ყველა სასამართლოებში და სახაზინო სამმართველოებში იჯარისა

— მე რევოლიუციის კომისისარი ვარ. — შპირული ხარ. — მე ვარ სიმურდანი. — ბოროტი სული ხარ. — ძაყაფული იქნებით, ჩემი თავი რომ ჩაიდლოთ ხელში? — ჩვენ აქ ცხრამეტი ვართ და ყველა შევეწრაფეთ სიცოცხლეს, ოღონდ შენი თავი ჩავედლოთ ხელში. — მაშ კარგი, მოვიღივარ თქვენთან, გემორჩილებით.
ზევიდან მხეცური სიცილი მოისმა. — მოდი, მოდი. — მართი პირობით, სთქვა სიმურდანმა. — რომელით? — ბაიგონეთო. — თქვი. — მე თქვენ გძულვართ განა? — ღიას. — მე, მე თქვენ მიყვარხართ. მე თქვენნი ძმა ვარ. — ღიას, ძინო. — მონადღვთ, მაგრამ ბაიგონეთ: ღიას, მე თქვენნი ძმა ვარ. მე სინათლე ვარ და უმეცრეობას, სინდესს ველაპარაკები. სინათლეში ძმობაა. ამას გარდა ყველას ერთი დედა გვყავს: სამშობლო ქვეყანა. მაშ ვგრე, ბაიგონეთ: შემდეგში თქვენ ბაიგებთ, ან თქვენი შეილები, ან თქვენი შეილების შეილები გაიგებენ, რომ რაც ეხლა ამბავი ღვთის განგებისაგან არის. მხლა მე მოვიღივარ თქვენთან და ჩემ თავს გძლევეთ. ამას თქვენივე სიკეთისთვის ვმურებთ; ბევრს თქვენგანს ცოლ-შვილი ეყოლება. მე მინდა იმათი დამფარველი ვიყო, ჰოი, ჩემნი ძმანო! — იქადაგი, იქადაგი, ჰოი! — ჩემნი ძმანო, ვანგრძობ სიმურდანმა, რათ გინდათ ტყველო-უბრალოდ დაძღვართ სისხლი? თქვენი თავი არ გებრალდებათ? რათ ვმურებთ ამდენი კაცის სიკვდილს, როდესაც ორიც საკმაო იქნება! როგორ თუ ორიო? მოისმა კოწკიდან. — ჰო, ორი: ლანტენა და მე. ორი კაცი საკმაო: ჩვენ ლანტენა გვეყოფა და თქვენ ჩემი თავი. ბაიგონეთ: ლანტენა გვეყოფა და ჩემი თავი წაიღეთ. ჩვენ ლანტენას გილოტინით თავს გაეგდებინებთ და თქვენ მე რაც გეჩიხოსთ, ის სასჯელი დამდევით. — პატრო! ნეტავი შენი თავი მოგვცა

და შეკრულობის გირაოდ მიიღებინ: უფალო და ექს თეგმდის ვადიანი — მანეთი მანეთად და ერთის წლის და მეტის ხნით ვადიანი — ცოტა ნაკლებათ. შორით გამოგზავნილს შესანახს ფულს შემდეგი განცხადება უნდა მოჰყვეს:

ВЪТФИЛСКИЙ КОМЕРЧЕСКИЙ БАНКЪ

Отъ таково-то

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Препровождая при семь столько то рублей, прошу принять эту сумму на вкладъ для обращенія изъ процентовъ на такой то срокъ (или до востребованія, или на такихъ то условіяхъ) и выслать билетъ на мое имя или на имя тогого то, или на предъявите-

Число, мѣсяць и годъ. Подпись и мѣсто жительства.

ნელ-ნელა შეგწვავდით. — თანახმა ვარ. თქვენ ხომ აუცილებელი სიკვდილი მოგელოდით? იმუ დათანხმდებით, სიცოცხლე და თავისუფლება მოგენიჭებათ. ღათანხმდით. — მარტო ბოროტი სული კი არა, გიქიც ყოფილხარ. რად გვაწუხებ უბრალო ლაპარაკით? როგორ? შენ ტყავში ჩვენი ბატონის თავი გაცევალო? რა გინდა? რას თხოულობ? ბაგვეცალე აქედა!... — საზარელი საქმე მოხდება. უკანასკნელად გეუბნებით: კარგათ მოიფიქრეთ. — არასოდეს. — ლანტენას თავი გვინდა. — ვერ მოგართვით. — მაშ დაიწყეთ! მიმართა სიმურდანმა თავის ჯარს.

სალდათებმა ასწიეს თოფები. რამდენ მე ასი თოფის ხმა მოისმა. შექნა საშინელი ბრძოლა. მთხის სათის განმავლობაში თოფის ხმა არ შეწყნარებულა. რესპუბლიკელებს ოცზე მეტი ჰყავდა მოკლული. ლანტენას ჯარი ლომივით იბრძვის. იმას მაგარი შეუფალი ალაგი უჭირავს; მაგრამ თითო-ორიოლა კაცი იმასაც აკლდება. ბოლოს კარები შეამტრეს. იმ ბატალიონდამ, რომელსაც სამი ყმაწვილი იშვილა, რვა კაცა დარჩენილი ბუფანის ჯარში. ისინი სხობენ თავის სარდალს, რომ სახლში შევიდნენ ნება მიეცათ, ბუფანი ნებას აძლევს. ისინი შევლენ პირველი, მერე იმათ სხვები შეჰყვებიან. ლანტენას კაცები უსისხლოთ ერთ ნაბიჯს არ უთმობენ; მაგრამ რამდენსამე ასა კაცს სად წაუღვენ. აი, რესპუბლიკელებმა პირველი ეტაჟი დაიჭირეს კოწკისა. ლანტენას კაცები მეორე ეტაჟში აღიან. მხლა აქ არის დაცხარებული ბრძოლა. სისხლის ნიაღვრით კედლები და იატაკი შეღებილია. ლანტენას ექვსი კაცის მეტი აღარა ჰყავს. ის მიღის მესამე ეტაჟში და იქ მაგრდება. თოფის წამალიც შემოაკლდა: თითო კაცს ორორი გატენილი დამანა უჭირავს ხელში. ლანტენა მოიხმობს იმათთან მყოფს და მებრძოლ პატრს; ყველანი აღსარებას ეუბნებიან. ექვსივე ამბობს: — მე კაცის მკვლეელი ვარო. — მხლა მოგვედეთო! ამბობს ლანტენა. — და მტერი მოგვლათო! დაუმატებს ერთი იმის სალდათი. — ღმერთზედ იფიქრეთ, დედა-მიწა თქვენთვის აღარ არაობსო! თქვა პატრმა. — მართალია, კუბოში გვიდგას ფეხებიო! თქვა ლანტენაკმა.

წერილი ამბობს

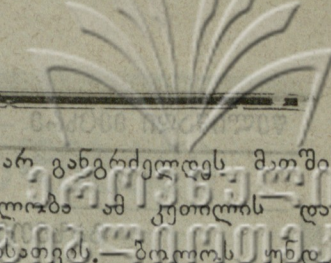
— გასაკვირველია, რომ როცა შოთი-თფილისის რკინის გზაზედ რამე უბედურება მოხდება, გზის სამმართველოს წევრების, ან გზაზედ სხვა მოსამსახურე კაცების წყალობით, იმათი საქმის სამსაჯულო ხარჯი რკინის გზის საზოგადოებას ხდება. ამის გამო მმართველობა, რომელიც რკინის გზის საზოგადოების წინაშე ხუთი ნასახლი სარგებელის მზღველია, ორ ნაირს ზარალში შედის: გზაზედ მოამსახურე კაცების დაუდევრობისა გამო მომხდარ ზარალს გარდა, მმართველობა ამ დაუდევრობის გასამართლებელს ხარჯსაც იხდის. სასაცილო არ იქნება, ამბობს „თფილისის მოამბე“, რომ სახლის პატრონმა სამსაჯულო ხარჯი გარდაიხადოს სასტუმროს პატრონის შიგნით, რომელსაც ცუდი საქმელების კეთებისათვის ასამართლებენ!

— მოსკოვში გვირინი დიდი თავნის მექონი კომპანია შემდგარა, რომელიც ჰფიქრობს თურმე, რომ ძაცასიაში მიწები შეისყიდოს და მეურნეობა გამართოს. ამბობ

მართი წამის შემდეგ რესპუბლიკელები, უფველია, შეამტრევენ კარებს. იმათი აღსასრულის დრო მოაწია. ყველა მზათაა სასიკვდილოთ. ამ დროს უცნაოთ ერთ კედელს ქვევით ერთი დიდი ქვა მოტრიალდა, გადარბუნდა და ძირს დაეცა. ყველამ უკან მოიბრუნა პირი. მვის ალაგას გამოჩნდა კარგი დიდი ხერელი და ქვევით ჩასასვლელი კიბე. ხერელიდამ ამოძერა ის მენავე, რომელიც ერთხელ ლანტენას მოკლას უპირებდა. ყველანი გაოცებულნი იყვნენ.

— ხომ კარგ დროს მოგასწართო? ჰქითხა მენავემ. შიქრის დრო აღარ არის! მიბრძანდი მარჯობა! ჩადით ამ კიბით. ათი მიწისუტის განმავლობაში ეს ხერელი ტყეში გაგიყვანთ და თქვენ თავს გაღირჩენთ. — დიდებულო ლმერთო, სთქვა პატრმა. ლანტენამა გერ წაუვიდა სახლს ცეცხლი, მერე უბრძანა თავის ექვს კაცს, პირველად ისინი ჩასულიყვნენ ხერელში და გაქცეულიყვნენ. უკანასკნელი თითონ დარჩა. იმან ამოიღო ჯიბიდან კარანდაში; დაეყუდა გადარბუნებულ ქვას და დაწვია ხელს. — ნახვამდის, უფ. ვიკონტ ბუფანიო! ლანტენაკ.

შემდეგ ჩაძვრა ხერელში და ნელ-ნელა წავიდა. ის დაფიქრებულია. თითქო უნებლიეთ მიღის წინ. აი, ხერელიც თავდება და ლანტენაი მალე ტყეში იქნება. ის თვისუფალია. ამ დროს ზევიდან საშინელი ხმა მოესმა. სახლს თითქის ყოველის მხრით მოედდა უცბათ ცეცხლი. პირველი და მესამე ეტაჟი თითქის სულ აღშრა გახვეული. ნახევარი საათი კიდევ და მთელი სახლი ცეცხლის მსხვერპლად შექცნება. ბუფანის სალდათები სწვივან ცეცხლში, თავდაუზოგველად მივარდებიან ერთი ოთახიდან მეორეში. ეტაჟზედ ხამ ყმაწვილს; მაგრამ ვერ პოულობენ. ისინი მეორე ეტაჟის ერთს მიჭრეულ თოხში აჩიან გამოწყვედული. მეოთხედი საათის შემდეგ, ამ ეტაჟსაც მოედება ცეცხლი და მერე იმათი ყველა შეუძლებელი იქნება. სამი უმანკო არსება უნდა დაიწვას. — მე მცხელაო! ამბობს პატრმა ქალი შორეცა. — მეც მცხელაო! იძახის უმცროსი ეაჟი. — მეც მცხელაო! ამბობს უფროსი ეაჟი. ყველანი ფანჯარასთან აჩიან დამდგარნი. ამ დროს ამათი დედა, მიშელ ქლეშარი, ზემწარებული, ტანისამოს შემოგლეჯილი, რამდენიმე დღის უშველი მოდიხ ტყეში, ის სინათლეს შენიშნავს, და

ბენ, რომ ამ კამპანიაში ორი ბანკის კანტონ-
რა ურევია. ეს გაგრძელდება იმ დასაწყისისა,
რომელიც ვაჭარს „დროების“ № 422-ში
რამდენიმე სიტყვა იყო ნათქვამი. დასასრუ-
ლი ვერ არ არის, მაგრამ ყოველივე ამ
გვარი ხალხი ფაქტი დასასრულს აახლოვებს.
— დროების № 418 ნომერში ჩვენ გა-
მოვიწერეთ „საკეპის“ ზოგიერთი ცნო-
ბები რაქისა და მსურვეთის მარტოში კით-
ხვა-წერის გაგრძელებაზედ. მსლა ამ საგან-
ზედ „საკეპის“ მეორე კორესპონდენცია
მოსვლია, რომელიც ამბობს, რომ პირველი
კორესპონდენტის სიტყვებში ერთი იოტის
ოდენა სიმართლე არ არის... ის ამბობს,
რომ რაქაში 33 სასოფლო საზოგადოება
არის და თითოეულს საზოგადოებას მშვე-
ნიერი ორ ეტაჟიანი ქვის შოკლები აუშე-
ნებიაო. მართალია ყოველ საზოგადოება-
ში არის ორ ეტაჟიანი ექვს თვალი სახლი,
მაგრამ ეს სახლი ქვის არ არის და არც
საშოკლები არის ამგვარი, ეს სახლები
ს, ბეხსა და შქმერს გარდა, ყველგან ხის
არის და სასოფლო სამართლებლო თვის და-
ნიშნული. შოკლები ჩვენში ოცდა სამეტი
კი არა, მარტო შეიძლება არის: ს. ტოლსა
სადმელს, წესს, ბუგულს, ამბროლაურს.
სხვაგან და ხოტეხს. და ამ სოფლებშიაც
შოკლა ხსენებული სახლების ბნელ ქვედა
ეტაჟში არის გამოართული. ზედა ეტაჟში,
რომელშიაც უფრო დიდი და ნათელი ოთა-
ხებია, სოფლის მსაჯულთების სხვაგვარი იმარ-
თება სამჯერ თუ ოთხჯერ თვეში და ამი-
ტომაც ეს ოთახები ისე წმინდად ინახებიან,
რომ კორესპონდენტი გაუკვირდებოდა.
მოსწავლის წინათ მივითხრო რაქაში, მის
გარდა, შოკლა არსად არ ყოფილა და ძალი-
ან კარგათავე რომ ასწავლიდნენ აქაურს შოკ-
ლებში, მაშინაც შეუძლებელია, რომ ორი

წლის განმავლობაში ყმაწვილებს კურსი გა-
ეთაყვირებინათ და კანონიერი რუსული წერა-
კითხვა და ლაპარაკი ესწავლათ.
რაქა მსურვეთის უფეს, მგო-
ნია რომ ამგვარიც ტყუილი ცნობები მსურ-
ვეთებშია, „საკეპისათვის“ უფკარეს-
ბონდენტს როგორც ვიცი. მსურვეთის
მახრამე უფრო ბევრი შოკლებია, თით-
ქმის ოთხი იმოდენი, რაც რაქაშია. შოკლე-
ბის ინსპექტორი 1872 წლის საშოკლო
ანგარიში ამბობს, რომ მსურვეთის მახრა-
ში შოკლა ოცამდის არის და იქაური ხალ-
ხი უფრო თანამგრძობია შოკლებსა, ვინც
სხვა მახრების მცხოვრებლები.

„დროების“ კორესპონდენცია

ხონი, 28 აპრილს 1874 წ.

დღეს ხონში წარმოადგინეს ორი პიესა
გაყრა და ძუნწი ხონის უფასო საქალებო
სასწავლებლის სასარგებლოთ. წარმომადგე-
ნელი პირნი იყვნენ უმეტესი ნაწილი
თ. წულუკიძეები და იმათი სახლობა.
სამწუხაროდ ჩვენ და, უნდა ესთქვათ, რომ
ხონში ძალიან ცოტა თანამგრძობლები
გვყავან. მე ვფიქრობდი, რომ ხონის სა-
ზოგადოება ამ კეთილ და სასარგებლო სა-
ქმეში ბევრს შემწევობას აღმოუჩენს თქო
სასწავლებელს, მაგრამ მოგსტყუიდა!
თ. წულუკიძეები და მათი სახლობა თავდადე-
ბული არიან ამ საქმეში, არ ზოგვენ არც
პირად შოკის და არც მატ რიალურ შემ-
წევობას. ბანა ლეთის საწყენი იქნება, ხო-
ნელებაც, რომელთაც არა უკირსთრა, ორი
კაპიეი თაგის ნაშრომისაგან შოკლას მო-
ხმარონ. ბანა საგრძობს რასმეს შეადგენს
მათთვის ეს შემწევობა? ბანა უხვირო და

უსარგებლო საქმეში არ ხარჯვენ ხონელი-
ბი ფულს? ბანა თავი წულუკიძეების
შვილები აზრდებიან ამ შოკლაში? მაშ რის-
თვის ზრუნვენ? მისთვის, რომ შემოვიდნენ
ხონის არემარეში რაოდენიმე სწავლა, რად-
განაც ეს ხონი შეადგენს მთიანის უფესის
შეფუფუს და ცოტაოდენი განათლების ბი-
ჯი უნდა წადგას სხვაზედ უწინ. ამგვარს
მათის შეილება სასარგებლო საქმეში თა-
ნამგრძობლობა შეძლების დაგვარად განა-
არ უნდა აღმოაჩინონ ხონელებმა. ბიორ-
გობა, როგორც მოგვხსენებთ, ერთი უმ-
თაერესი ღღესასწაულთაგანი არის ხონში.
მცხოვრებლებს მოწვეულნი ყვანან თაგის
მოყვრება და ნაცნობნი; ყოველს სახლში
გამართება მეჯლიში, ვინ იცის რამოდენი
ღინო დაინარჯება, შინ მოსული კი არა,
სულ ფულით ნაყიდი, ასე რომ ფხიზელ
კაცს ევლარ ნახავ! ბანა ის მომეტებული
ღინოს ფასი რომ შეწირონ შოკლას,
ლეთის საწყენი იქნება? მაგრამ როგორღაც
გულ-ციათ ეკიდებიან ამ საქმეს.
სვეტაკლის და ალეგის თამაშისაგან
შემოვიდა 168 მან. 40 კაპ. აქედამ დი-
ხარჯა 58 მან. 51 კაპ. დარჩა ნაღდი ფული
109 მან. 89 კაპ., მაგრამ დახარჯული ფუ-
ლი უმეტესი ნაწილი ნიეთების ყიდვაში
არის გასრული, რომელნიც ნახევარზე მეტი
დარჩა შოკლის სასარგებლოთ, ასე რომ
შემდგომისათვისაც გვაქვს ნიეთები ალეგის
სათამაშებლოთ.
წარმომადგენთ მკითხველო, რომ სვე-
ტაკლზედ ხონის მცოვრებთაგანი იყვნენ
მხოლოდ სახლობით შეიძინა აზნაურნი,
სხვები კი ისევ წულიკიძეების სახლობა
იყო და ზოგი მოსრული გარეშე პირნი!
ა. ხონელების თანამგრძობა! მოდი
ახლა და იფიქრე რამე კარგი საქმე! ლმერ-

თსა ესთხოვ, რომ არ განგრძობდნენ მათში
ამ გვარი გულგრილობა ამ კეთილის და
სასარგებლო საქმესათვის. — ზოგოდა უნდა
ესთქვა, რომ ხონი დაეაღებულა აზნაურის
ივანე მლახუას ძის მეთათელადისაგან, რო-
მელმაც დიდი შემწევობა აღმოგიჩინა წარ-
მოდგენის დროს და დაარსებდგან შოკლი-
სა არ ზოგავს თვის შრომას, თუ კი შიხ-
ვდება რამე შესახებ შოკლისა.
ხონელი მოამბე.

წმილი ჩველები.

შეალო რედაქტორი!

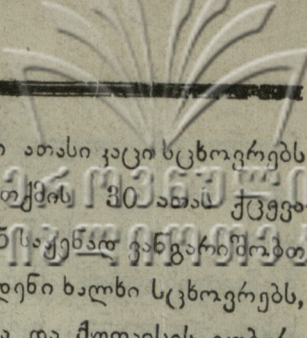
ბოხათ ეს ჩემი წერილი „დროების“
მხლობდელ №-ში დაბეჭდოთ, რომ მ. რაქუნ
ბიგაუროვმა და „დროების“ მკითხველებმა
ნამდვილათ შეიტყობან, თუ ვინ არის ჭირი-
კანა, ცრუ პენტელა, კობოსე და, თუ გნე-
ბათ, ამაზედ გარდამეტიცა. მ. ბიგაუროვი
თაგის „ორიოდ სიტყვაში“ („დროება“ №
420) ჩემ კორესპონდენციაზე მე მაწერს
ზემო ხსენებულ თვისებებს და ამბობს, რომ
იმისი კორესპონდენცია ტყუილია და მე
ნამდვილათ გაცნობებთო სამეგრელოს სა-
სულიერო სასწავლებლის სამართებლოში
მომხდარ საქმეს, მასწავლებლების მერობაში
გაგზავნის შესახებ. მე არა ფერს ვიტყუა
იმანდ, თუ რისთვისაც მლახდავს მ. ბიგა-
უროვი, მხოლოდ წაგაკითხებთ საბუთებს და
გაცნობებთ იმ აზრებს, რომელნიც მ. ბი-
გაუროვმა წარმოსთქვა და რომელნიც ჩემს
კორესპონდენციაში არ მომხსენებია. ჩვენს
დროში მარტო სიტყვით ვერაფერს დაამ-
ტყიებებს კაცი, საქმე საბუთებში მდგომარე-
ობს და მეძალიან მივიჩნევ, რათ არ ისარ-
გებლა მ. ბიგაუროვმა იმ საბუთებით, რო-

ადგება ამ სინათლისაგან და პირ და პირ კომპიუსკან
მიეშურება, აი, კოშიცი, ცეცხლ-მოდებულია ალი-
საგან ჩაუღაბული. ვედა უნებლიეთ ჩერდება ქვემოთ
და დაუწყებს ზევით ცქებას. მათ ფანჯარას-
თან რაღაც სამი თვის მხავი აჩანს. ვედა-კაცი
კიდევ უფრო აკვირდება ამ ფანჯარას. უცნაოდ ცეც-
ხლმა გაანათა და მამულ ქოლგისა და ყმაწვილის
ღინაგას.
ვედამ იცნო თაგის შეილება, მათი საშინლად
დაივირა...
ეს ის ყვერილი იყო, რომელიც ლანტე-
ნაკს ხერხელში მოგვს. ლანტენაკი გაჩერდა.
— შეილებო! იძახოდა გამწარებული ღედა.
ჩემი შეილებო! შევედო! არაინა ხართ?
ლმერთო ჩემო! ადამიანის სული გდგაოთ,
თუ არა! მერ ხედავთ, ჩემი შეილები იღუ-
პებიან? ანაზაკებო! აქას რას ეხედავ, ლმერ-
თო! ზაგონილა ამისთანა ამბავი! მითხარით,
რას ნიშნავს ეს. ჩემი შეილები იწვიან! მი-
შველეთ! შევედეთ! ლმერთი არა გსწამთ!
ლამის გაევიტყუ! შორეულთა! ბროხალონ!
ჩენ-ჯან! ჩემო შეილებო!
შვილებმა დედა იცნეს!
— ვედა! დაიძახა შორეულთა და გაუშვი-
რა ზევიდამ ხელები.
— ვედი! გაიმეორა შორეულთა. მოდი, ცხელი!
— ვედა! დაივირა მესამემ.
ბუფანი და იმის სალდათები შესტყროდნენ ამ
საზარელ, გულ-მოსაკლავ სურათს; მაგრამ შეველის
ღინის ძიება არ იყო; მგელს სახლს ცეცხლი მო-
ედგა, შესვლა არ შეიძლებოდა, რადგან კიბე არ
ქოლდაო.
ამ დროს უფროდ იმ ფანჯარაში, რომელშიც ეს
სამი ყმაწვილი იყო გამოდგარი, და რომელსაც ცეც-
ხლი თან და თან უახლოვდებოდა ერთი ქალაქა
თმინი, მალევე მოხტეხული კაცი გამოჩნდა და
ისევ დაიშალა. მაგრამ ცოტა ხანს შემდეგ ხელ-მე-
ორით გამოჩნდა: ეხლა იმან ერთი დიდი უშველებელი
ღინი ქოლგა მხარზე მიუღებოდა. ქვედა სულის
დანაწიეთ შესტყრობოდა იმას. ვედას ხმა ჩაუფარდა.
მოხტეხულმა გამოაყოფა კიბეს ერთი თაგი ფან-
ჯარაში და ძირს მიწამდი ჩამოუშვა.
ბუფანის სალდათები იმუშახვე ივიდნენ
ზევით ამ კიბით, სტაცეს ყმაწვილებს ხელი,
თითო-თითოთ ჩამოიყვანეს ძირს და ჩაბა-
რეს დედას.
ნამეტანის სიხარულისაგან აღელვებულს
დედას გული წაუვიდა.
— შევლანი მშვიდობით არიან? ზადმოს-

ძანა მოხუცებულმა ძირს მყოფებს. შევლანი
მშვიდობით იყვნენ, მოხუცებულს გარდა.
იმას ყოველ წამს იატაკის თაგზე დაწოლა
და ცეცხლში გამოხერხება მოელოდა.
მოხუცი ერთ წამს დაფიქრებული იყო
ფანჯარაზე გადამდგარი. მერე წყნარად,
აუჩქარებლივ, ამაყად შედგა ფეხი კიბეზე
და ხელ მოუკიდებელად ძირს ჩამოსვლა
დაიწყო. მინც კიბეზე იყვნენ, გზა უტიეს,
მაკალარებული, სასტიკი შენდებულების,
მარმარილოს ფერი მოხუცი ამაყად მოდიო-
და კიბეზე. უკან ცეცხლი დასტოვა, წინ
იმის მომაკვდავი მტერნი უდგნენ. როდესაც
უკანასკნელი ნაბიჯი ჩამოიდგა კიბედა და
მიწაზე დადგა სიმურდანმა დაიძახა:
— მე შენ გატყვევებ.
— მე შენ გამართლებო! თხრა ლან-
ტენაკი.
სიმურდანის ბრძანებით, ლანტენაკს მოჰკიდეს ხე-
ლი და ერთ ოთახში ჩამწვედეს. სიმურდანმა გან-
კარგვლება მიახდინა, რომ თესაკეთი ჩიხი
(გილიოტინა) მოეტანათ. მეორე ღელს სამხედრო
სამსაჯულოს სხდომა უნდა ყოფილიყო და ლანტე-
ნაკისთვის თაგი უნდა გაეგდებინათ.
ბუფანი დაფიქრებულია. იმის თვალში ლანტენა-
კი სრულდებით შეივცადა. მამოწვილების დახსნის შემ-
დგა, ის ბუფანს ძველ მარტო ლანტენაკად აღარ
ჩნდებოდა. ლანტენაკი შეიქნებოდა ის ლანტენაკი წა-
სულ საქმეზე, იმის შეუბრალებელ მოქმედებაზე,
იმან თუ რამდენი ენება და დაბრკოლება მისცა
საფრანგეთს ბედნიერებას, რამდენი უმანკო ოჯახი და-
ლუბა, რამდენი სოფელი დაწვა და სხ. მაგრამ იმის
უკანასკნელი მოქმედება, ბუფანის თვალში, ყველა
წინ ნდელი ცოდებები შეუნანა. ის კაცი, რომელთაც
თაგის დაუზოგველად შექარა ცეცხლში, სამი ყმა-
ვილს დასასწავლად, ბოროტი კაცი არ უნდა იყოსო.
ძაცმა უნდა შეიბრალოს ის მტერი, რომელიც თე-
თინე, თაგის ნებით უმოჩინოდებოდა. სოფელი კაცი
შემბრალებელი, მანატრებელი და არა დამტყვეველი
უნდა იყოსო, მჭიდრობდა ბუფანი. იმან გადასწყვიტა,
რომ ლანტენაკი სიკვდილისაგან დაეხსნა.
ბუფანი მიდის იმ სახლისაკენ სადაც ლანტენაკი
დამწყვედილია. წინა ოთახში სიმურდანისაგან დაე-
ნებული სალდათები უფრადებუნ. იმის ბრძანებით,
თარაულები გადებენ კარებს, შეუშვებენ ტუსაღის
ოთახში და ისევ ჩაქუთენ კარებს. ბუფანი გადაც-
მებს ლანტენაკს თაგის ტანისაგან, ყარაულებს
დაუძახებს: „კარები გაიღეთო!“ და გაუშვებს იმას
წინ, თითონ კი იმის ალაგას ჩრება სატუსაღოში.

ლაშქვულია, ყარაულები ვერაფერს ხედავენ, იათ
ლანტენაკი თაგის უფრადს ბუფანი ჰგონით და
გაუშვებენ.
მეორე ღელს მამოტი, თესაკეთი ჩიხით,
დიდიდამე დაშინებული სამხედრო სამსაჯულო სა-
ტუსაღის გვერდით არის გამოართული, ერთს პატარა
ოთახში. მთავრად სიმურდანია, ერთ მსაჯულად
მანტანი ბუფან, მეორე მსაჯულად სერჟანტი რადუ
მაყურებლებად სალდათები.
შუალდებზე სხდომა გაიხსნა. სიმურდანი
თავ ჩაღუნული შემდეგ სიტყვებს სწერს:
„მოკალაქენო საზოგადო დაცვის კომი-
ტეტის წევრო. ლანტენაკი დაქერილია.
ხელოთავის მოგვეთ... დაცვა-ქალაქი, დაბეჭ-
და და შემდეგ სალდათებს მიუბრუნდა:
— სატუსაღოს კარები გააღეთ და ტყვე
შემოიყვანეთ.
პარები გააღეს და ორი სალდათი შევიდა
ოთახში დატუს-ღებულის გამოსაყვანად.
სალდათებმა ტუსაღი გამოიყვანეს.
ის ტუსაღი ბუფანი იყო.
სიმურდანს ტანში გააზრიალა.
— ბუფან! დაიყურა იმან. მე ეთქვი ტყვე
შემოიყვანეთ მეთქი, მიმართა იმან სალდათებს.
— ტყვე მე ვარო, სთქვა ბუფანმა.
— შენ?
— მე.
— ლანტენაკი?
— მათისუფლია.
— მათისუფლია?
— ლან.
— ბაიქვა?
— ბაიქვა.
— მართლაც; ამ სახლში იმან ყველა ხერ-
ლები იცნა და ცუდათ მოგვივინა, რომ აქ
დამაწყვედი... აქედამ გაქცივისათვის არა-
ვის დახმარება არ დასჭირდებოდა.
— მე მოვეხმარე, მე გაეპქევი, სთქვა ბუ-
ფანმა.
— შენ?
— მე.
— სიხარში ხო არა ხარ!
— მე შევედი იმის ოთახში, გარდაეცვი
ჩემი პალტო, პირი-სახეზე კაპიუშონი ჩამო-
ვაფარე და გამოუშვი. მე კი იმის ალაგას
დავჩრი, როგორც ხხედავთ.
— შენ ეს არ გიქნია!
— მე ჩაივინე.
— შეუძლებელი საქმეა!

— ნამდვილია.
— მომიყვანეთ ლანტენაკი!
— ლანტენაკი აქ აღარ არის; ის წუხე-
ლი გაექციე.
— შენ გიქნ ხარ.
— მე ვამბობ რაც მოხდა.
— მამ შენ ღირსი ხარ...
— სიკვდილით დაჯიჯა, მოათავა ბუფანმა.
სიმურდანს მეკლარის ფერი იღვა. მეს და-
ცემული კაცივით გაშტურებული იყო და
სულთქმა შეხუთული ჰქონდა. მიუბრუნდა
სალდათებს და უთხრა:
— დანით ბრალდებული.
ბუფანი დაჯდა.
— ხრმალი ამოიღეთ.
სალდათებმა ამოიღეს ხრმალი და, წესი-
სამებრი, მალა დაიჭირეს. სოტანის სიჩუ-
მის შემდეგ, სიმურდანი მიუბრუნდა ბუფანს
და მხაე ხით უთხრა.
— ბრალდებული, ადქით. „შენის“ მა-
გიერ ეხლა „თქვენს“ ეუბნებოდა.
ბუფანი ადგა.
— მქვენის სახელი? ჰკითხა სიმურდანმა.
— ბუფანი.
— მინა ხართ თქვენ?
— მე ვარ მოტ-მტე-ნოროში გაგზავნილი
ბატალიონის უფროსი.
— ნათესავი ხართ იმ კაცისა, რომელიც
გააქციეთ.
— იმის ძმ სვილის-შვილი ვარ.
— ამოიჩინეთ დამცველი.
— მე თვითონ დავიკავ ჩემ თავს.
— სიტყვა თქვენ გეკუთვნისთ.
ბუფანი ერთ წამს დაფიქრებული იყო.
— რას იტყვით თქვენი თაგის გასამარ-
თლებელათო? ხელმეორეთ ჰკითხა სიმურდან-
მა.
ბუფანმა ასწია ნელა თაგი და სთქვა:
— აი, რას: ერთმა საქმე მსხვები დამიმა-
ლა, ერთმა კეთილმა მოქმედებამ, რომე-
ლიც ახლოს ვნახე, სხვა ბევრი ბოროტება
დამაიწყა. მე დამაიწყა მოხუცებული-
საგან დამწერი სოფლები, გასისხლიანებუ-
ლი ბრძოლის ველები, მოკლული ტყვეები,
დახერხებული ვედა-კაცი; დამაიწყა სავ-
შობლოს ლალატი, მე მივეცი თაგისუფლი-
მა მამულის მოლაღატეს. მე დამნაშავე ვარ.
— მეტი არაფერი გაქეთ სათქმელი?
— მით სიტყვას დაუმატებ: მე ჯარის

ლებლის საგანი. რაც შეეხება სხვა და სხვა მეთოდით სწავლებას; არც ეს არის საშიშო, ვინაიდან ზედამხედველი ვალდებული არის, ყური უგდოს და ასწავლებინოს თვითნებური, საგანი შესაფერო მეთოდით. ბოლოს მ. ზიგაუროვი გაბედულად დასკვნის თავის აზრებს შემდეგი სიტყვებით: „თუ ეხლანდელი მასწავლებლები სუსტობენ ეხლანდელის მოთხოვნებისამებრ საგნის სმენასა და გადაცემაში, მე თანახმა ვარ თითოეულის მათგანის გაგზავნაზე, თავის საქმისა და საგნის შესწავლისათვის, თფილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტში, რომლის მეთოდა და საგნების შესწავლა საქმა იქნება ყველა ოთხკლასიან სასულიერო სასწავლებლისათვის, და ისიც, ექვსის თვის ვადით, მეთქი.“ მს გაბედულობა მ. ზიგაუროვისათვის მიუტკია აღბათ იმას, რომ არქიერი დათანხმდა იმის აზრს, როგორც ისა სწერს, თორემ ეს რა ღირსი იყო საქვეყნოდ გამოცხადებისა, თუმცა სამმართველოს სჯაში კი სთქვა ეს ნამდვილათ. მსევე არქიერის დათანხმება იმის აზრზედ აბედინებს იმასა იმის თქმას, რომ ვითომც სამეგრელოს სასწავლებლის მასწავლებლები სუსტები იყვნენ საგნების ცოდნაში და გადაცემაში; მაგრამ ძალიან სცდება. არამცთუ სამეგრელო სასულიერო სასწავლებელში, არამედ სხვა სასწავლებლებშიაც იმისთანა სუსტ და უთავბოლო მასწავლებელს ვერ ნახეთ, როგორც უთაგბოლო მასწავლებელი შეიქნა მ. ზიგაუროვი თავის „ორიოდე სიტყვაში.“ და თუ გადაწყვეტილათ მიიჩნია ეს საქმე, ის სრულებით გონებით ყმაწვილი ყოფილა. საქმის გადაწყვეტადის ჯერ კიდევ ბევრი წყალი ჩაივლის, ჯერ კიდევ გასასჯელები არიან შემდგომი კითხვები: მასწავლებლები თანახმა არიან, თუ არა, თავიანთ ხარჯზედ თვითნებური მათგანის თფილისის სამოსწავლებლო ინსტიტუტში გაგზავნისა? თანახმა არიან ისინი, თუ არა, თფილისში თავიანთ საქმის და საგნის შესასწავლათ წასვლისა? მსთქვათ თანახმა არიან, იქ გაგზავნა და სწავლა მოუტანენ სასწავლებელს, თუ არა საქირო სარგებლობასა? მე ნამდვილათ ვიცი, რომ სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებლები, ზედამხედველიდან დაწყებული წერის მასწავლებელამდე, არ არიან თანახმა არც თავიანთ ხარჯზედ თფილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტში გაგზავნისა და არც წასვლაზედ, რაზედაც განცხადებას აძლევენ სასწავლებლის სამმართველოს. და ან რათ იქნებიან თანახმა, როდესაც არ მოვილიან ამ რიგი საშუალებისაგან სარგებლობას, როგორათაც სასწავლებლისათვის, აგრეთვე თავიანთთვისაც. ამა ერთი გაგზავნეთ, თუ გიყვარდეთ, თფილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტში ლათინურის, ბერძნულის, კატეხიზმის, წვთის მსახურების და საეკლესიო ტიბიკონის მასწავლებლები და ნახე რა მეთოდებში და საგნებში განსწავლულები მოგივლენ!! მე კი გირჩევთ ყველაზე წინათ გაგზავნოთ იქა მ. ზიგაუროვი, მასწავლებელი კატეხიზმის, წვთის მსახურებისა და საეკლესიო ტიბიკონისა მუთაის სასწავლებელში, და ნახეთ თუ როგორ დაამტკიცოს იმან სარგებლობა იქ წასვლისა. მს ერთი და ლმერთი, თფილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტში წასვლას მეორე უბედურებაც თან მოსდევს. აი თფილისში მიღის აქ გაზდილი ყმაწვილი მასწავლებელი, ფული მისდის თავის რიგზედ, იქ ნაცნობები ბევრი ჰყავს, რომლებსაც, თითონაც რომ არ აწყვეს, გარემოება აყუარებს, და დღეს თეატრში, ხეალბულეარზედ, ზეგ ვერაზედ, მანვე ორთაქალაში, და ამ გვარად გაატარა სამი ექვსი

თვე, და მხოლოდ სამჯერ ანუ ექვსჯერ შეიხედა ხსენებულ ინსტიტუტში, ან კიდევ სრულბობაც არ შეიხედა, რომლის მაგალითიც მოახდინა ერთმა ყმაწვილმა. აი თქვენი თფილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტში წასვლის პრაქტიკულობაც და შეწვევაც სასურეი მიზნისათვის. შემდეგ ყოველის ამისა არ შეგვიძლიან მართლად არ მივიღოთ შემდეგი მ. ზიგაუროვის სტატიის დასაწყისი სიტყვები მაინცა: „საზოგადოთ ყველასათვის ეხლა გასაოცარი ის უნდა იყეს, რომ, ამ საუკუნეში მაინც, კაცს არ ემოდეს კაცობრიობა და ის, რომ სიცრუე და ქორიკანაობა რა საძაგლობაა? მს უბედურობა ამის მთქმელმა თავათვე დაგვიმოტიცა, როდესაც დარწმუნებით ამბობს, ისე არ იყო საქმე, როგორც ბქალაძესწერს მხედველობაში იმას ჰქონია მხოლოდ ის აზრები, რომლებიც მე მივაწერე ერთს პატივცემულს სამმართველოს წევრს თუ ეს მართლა ისე იყო მაშ მ. ზიგაუროვი რათ არ იზორებს თავიდან იმ აზრებს, რათ მიიწერა თავისი თავზედა? აღბათ მართლა ყოფილა. დასამტკიცებლად იმისა, რომ ის აზრები ნამდვილად იმას ეკუთვნოდნენ, ესთხოვ მიიქცეს ის და ჰკითხოს ყველა იმ შემთხვევაში იქ მყოფთა: თუ მასწავლებლის ზედამხედველს მიხეილ ბურგენიძეს, მის თანამემდევს ი. მაწარელიას, მ. მარჯანიძეს, ი. შიკაჩივილის, მ. მომპირიას, ს. მამიტოეს, ლ. ჩიმაძეს, ა. ცხადაძეს, ბ. ჯუღელს, ი. შ. რაბიძეს და ა. მახანაის.

ცტრილა ბქალაძე.

რუსეთი

— ხერხონის უეზლის ერობას ათი სახალხო წიგნთ-საწყობი გაუქვებია და ამათი გამოგობა საერო უკოლების მასწავლებლებისათვის მიუხდვია. ცული არ იქნებოდა, რომ ჩვენშიაც ამ გვარი წიგნთ-საწყობები გახსნილიყო. სანადის სახალხო წიგნებით ვაჭრობა სარგებლის მომცემი არ იქნება, მანმდის ჩვენც იმ გვარი დონე უნდა გვემარა, როგორც ხერხონის უეზლის ერობას. მართალია ჩვენში საერო წესდება არ მოუღიათ ჯერ, მაგრამ შეიძლება რომ წიგნებით ვაჭრობა და იმათი ხალხში გავრცელება თვითონ სოფლის საზოგადოებას ეკისრა. თუ არა და, სასოფლო უკოლების ინსპექტორებს კარგად შეეძლოთ, რომ ეს საქმე მასწავლებლებისთვის მიენდოთ — მოსკოვის უწყებები გვაცნობებენ, რომ ახლს კანონებში სანადირო თოფის წამლის ვაჭრობაზედ, რომელიც მმართველობას სურს გამოსცეს, შეტანილია ისეთი მუხლები, რომლითაც ყრბო პირებს თოფის წამლით ვაჭრობის მება ეძლევათ. თითოეული ვაჭარს შეუძლიან, რომ სახაზინო თოფის წამლის მაგზინებისაგან ერთ გზობაზედ 100 ფუთი სანადირო თოფის წამლი გამოიტანოს. მს ზომა მართაში მდებარე რუსეთისათვის არის დანაშაული და ციმბირში 150 ფუთის ყიდვა შეუძლიათ. პერბო კაცებს (მცირე წლოვანებს გარდა) ერთ გზობისადა მერობის რუსეთში მ გირვანქის მეთი არ უნდა მიჰყიდონ და ციმბირში 5 გირვანქის არა მეთი. მყიდველებს ვაჭრებისაგან არავითარი მოწმობა არ მოეთხოვება.

— გაზეთი „მზა“ გვაცნობებს, რომ მუშაობა როსტოვისა და მლადიკავკაზის რკინის გზაზედ აი ამ მდგომარეობაში არის: რაც მიწის სამუშაო იყო, ყველა გათავებულებია მლადიკავკაზიდან დაწყებული როსტოვამდის;

ღამა ღონის ნაპირებზედ მს. თ არის; ხიდები 400 ვერსის სიგრძეზედ სულ გათავებულები; თვითონ ღონის ხიდისათვის ორი კილისა და ორიც შუა ბურჯები მზათ არის. ცეცხლის ეტლი 300 ვერსის სიგრძეზედ მასალას და მუშებს ატარებს.

უცხო ქვეყნები

საზრანგეთი.

— მაკ-მაჰონს უთქვამს, რომ საფრანგეთის მართვაში მე მსურს ყოველი პატიოსანი კაცის შემწეობა მივიღო, ვინც უნდა იყოს ესენი, რესპუბლიკელები, თუ სხვები. მხლა ბოლოს სამინისტროს სამსახურისაგან განთავისუფლება უთხოვია, რადგანაც ნაციონალური კრება არ დათანხმებულა მმართველობისაგან წინადადებულს კენქის ყრის კანონების განხილვაზედ, და ენახათ ვის მიანდობს მაკ-მაჰონი ახალი სამინისტროს შედგენას.

— დაიშლება ახლანდელი ნაციონალური კრება, თუ არ დაიშლება? აი ეს არის ეხლა საფრანგეთისთვის უმთავრესი პოლიტიკური კითხვა. როგორათაც არ უნდა გადაწყდეს ეს საქმე, რესპუბლიკის გამარჯვება უეყველია. მართალია კრებას სურს, რომ უკვადაე, დაურღვეველი შეიქნეს, მაგრამ იმისი წევრები მომაცვდავი კაცებია და ამისგან ხან ერთს დებარტამენტში იხსნება დებუტატის ეკანსია და ხან მეორეში და ყოველს ამ გვარს შემთხვევაში კონსერვატორების მაგიერ რესპუბლიკელები იგზავნიან დებუტატად. მაკ-მაჰონი მონარქიური პარტიის პლანებზედ არ თანხმდება და ამითი უნებურად ლიბერალულ პარტიას ეწყეა. მმართველობა არ უშლის რესპუბლიკელებს, ის თითქმის გულგრილად უყურებს რესპუბლიკელების მზადებას და მეცადინეობას, რომ საქმეებს რესპუბლიკის სასარგებლო მიმართულება მისცენ.

— ამას წინეთ ერთ მეჯლისზედ ნიცკელმა დებუტატმა პიკონმა წარმოსთქვა იტალიანურ ენაზედ სიტყვა, რომლითაც ის სხვათა შორის აცხადებდა: „როცა ჩემს ძვირფასს თანამემამულე იტალიელებს ეხედვა ხოლმე, ჩემში იღვიძებს მამულის მოყვარება და ყველა ლტოლვილება, რომელიც კი მისი კეთილდღეობისკენ მიგვიძღვოს. მე მტკიცედ დარწმუნებული ვარ, რომ მალე ჩვენი მშვენიერი ნიცკა, რომელიც იტალიის შეერთებისათვის მსხვერპლად შესწი. რეს, დაუბრუნდება თავის მამულს. მე თუ მკითხავთ, მზათა ვარ რომ ამ საქმეს ჩემი საკუთარი თავი და ოჯახიც შეესწირო.“ ამ სიტყვამ ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ნიცკაში, იტალიელი გაზეთები, კი რომელითაც ეშინიანთ, რომ ნიცკაში მღელვარება იტალიელ პრობანდას არ მიაწერონ, ძალიან ჰკიცხვენ პიკონსა. საფრანგეთის მთავრობა გაჯავრებულია პიკონზედ, მაგრამ, რადგანაც კანონში ამ გვარი შემთხვევის შესაფერი მუხლი არ არის, დასჯას ვერ ახერხებს. მაგრამ საფრანგეთის პარტიოტები და გაზეთები უკმაყოფილო არიან; ყველა ისე აუყაყანდა ამ კაცს, რომ საზოგადოების მხრით დევნულებას ისევე დებუტატობისაგან ხელის აღება არჩია.

ნარევი

— ლონდონის ქალაქს ეხლა სამოცდა ექვსი კვადრატული ვერსტი მიწა უჭირავს და ამ ადგილზედ სამი მილიონი და სამას

ორმოცდა თექვსმეტი ათასი კაცი სცხოვრებს თურმე, — ესე იგი თითქმის 30 ათას ქვეყნის მიწაზედ (ქვეყას, 625 სკვინტ ვანგარონსით ძველებურად) სამი იმდენი ხალხი სცხოვრებს, რამდენიც თფილისისა და მუთაისის გუბერნიაში.

— ამ ზაფხულს ერთი აპერიკელი სერჯანტი სახელად ბეცი, საკვირველ მგზავრობას აპირებს თურმე: ათს მისს ბეცი გამოსულა ჩრდილოეთის ამერიკის შტატებიდან და თან ორი გადამდგარი სალდათი წამოყვანია, ერთი ამთავანი ფრანკული და მეორე ბერმანელი. ლონდონში რომ მოეა, ბეცი ყველა ვეროპიელი ტომისაგან თითო გადამდგარს სალდათს იზოვნის. მსენი გამოგზავრდებიან აღმოსავლეთისაკენ და თითოეულს იმათგანს ხელში თავის ქვეყნის დროშა ეჭირება. სხვათა შორის ერთი დროშა სულ თეთრი იქნება, რომელზედაც ეწყეება „მშვიდობა ქვეყანასა ზედა“. მს დროშა ზანგს უნდა ეჭიროს თურმე ხელში. ამ მგზავრებმა ყველა ევროპის სატახტო ქალაქებში უნდა გამოვლოს და ბოლოს პეტერბურლს უნდა მივიდნენ. აქ გათავდება იმათი მგზავრობა თუ არა, ამზედ გაზეთები არაფერს გვატყობინებენ.

— სახლებში გაჩენილი ცეცხლის გაქრობა ხშირად იმასგამო ძნელდება, რომ კომლი ცეცხლის მქრობელს სულის თქმას უჭირებს და თვალებს სწევას. რომ ცეცხლის მქრობელს საქმე არ გაუჭირდეს, ერთმა ინგლისელმა პროფესორმა ტინდალმა თავსაფარი გამოიგონა, რომლის შემწეობით კაცს სქელ კომლში ყოფნა და სულის თქმა შეუძლიან. მს თავსაფარი ისე არის გაკეთებული, რომ მთელს თავ-პირს იცავს, თვალებისათვის მინები აქვს დატანებული და საპირში გლიცერინით დასველებული ღრუბელი, რომელიც კომლის ქვიარტლსა და ზეთს იჭერს.

განსხვალბანი

ისყიდება ხელ-ნაწერი მიმოვლა წმინდა ადგილებისა იერუსალიმისა და სხვა პალესტინისა და მევიტის ქალაქებში და უღაბნოებში, მოგზაურობის აღწერა იწყება თფილისიდანვე მისაც ამ მოგზაურობის დაბეჭდა სურს, ხელნაწერის ყიდვა შეუძლიან თვითონ მოგზაურის ბლრი-ბეგ-ბასტამოვისაგან, არტემ მეთხულოვის სახლებში.

ქალაქს თბილისში მართანოვის წიგნების მაღაზიაში ისყიდება მცენარეთა ლმსიკონი. ლათინურს, რუსულს და ქართულს ენებზედა შედგენილი თ. რაფ. ლ. პრისთვის-მიერ. შასი 50 შაური.

ქალაქს თფილისში, სემინარიას ქვეშ სარადფში ისყიდება ნამდვილი ბუნებითი კახური ლვინოები თ. რ. და ი. მრასთაევისა და სხვა ძახეთის მემამულეთა ევნახები თეთოელი ბოთლის ფასი მართის აბაზიდგან მანეთ ნახევრამდის.